

Schulnachrichten.
Wiadomości szkolne.

Wissenschaftliche

Verhandlungen

A. Lehrverfassung.

Prima.

Ordinarius: der Director.

1. Griechisch, 6 Stunden, davon 4 St. Herodot, lib. VII. c. 1—100. Plato, Kriton und Phädon; D. L. Dr. Szostakowski; — 2 St. Homer, II. VIII — XIII. Sophokles Elektra B. 1—515; der Director.
2. Latein, 8 Stunden, davon 2 Stunden Wiederholung der Grammatik, Durchnahme der zweiwöchentlichen Exercitien nach Seyffert's Materialien und viertwöchentlichen freien Ausarbeitungen; Extemporalien; — 4 St. Cicero de Officiis; — 2 Stunden Horat.

A. PLAN NAUK.

Klassa I.

Ordynarjusz: Dyrektor.

1. Język grecki, 6 godzin; w 4 godz. czytano z Herodota ks. VII. c. 1—100, z Plat. Krytona i Fedona u N. w. Dr. Szostakowskiego, w 2 godz. Hom. II. VIII — XIII. Sofokl. Elektr. V. 1—515 u Dyrektora.
2. Język łaciński, 8 godzin; w 2 godz. powtórzo no grammatykę, rozbierano exercit. podług Seyfferta „Materialien," które co tydzień oddawano, i wolne wypracowania, które co 4 tygodnie oddawano, extemporalia; — w 4 godz. czytano Cicerona de Officiis; — w 2 godz. Horat. Carm. III.

Carm. III. IV. Sat. II. I. 6. Epist. I. I.; — Privatlectüre Cicero de amicitia; der Director.

IV. Sat. II. I. 6. Epist. I. I. — prywatnie czytano Cycerona de amicitia, *Dyrektor*.

3. Französisch, 2 Stunden, davon 1 St. Grammatik nach Herrmann, Syntax nebst mündlicher Übersetzung der zu den Regeln gehörenden Beispiele; Übungen im sofortigen Übersetzen aus dem Deutschen, dreiwöchentliche Exercitien; 1 St. Lectüre aus Ideler und Nolte III. Th. Volney, Stäel-Holstein, Humboldt, Chateaubriand, Michaud, Foy, Péron, Segur, Las Cases; G. L. Stephan.
4. Hebräisch, 2 Stunden, Wiederholung des Cursus aus der Secunda, Fortsetzung der Lehre vom Verbum nebst Übersetzen nach Seffers Elementarbuch der hebräischen Sprache; R. L. Osmolski.
5. Polnisch, 2 Stunden, freie Vorträge über selbstgewählte Themata, alle 4 Wochen eine freie Ausarbeitung; Geschichte der polnischen Litteratur von 1522 — 1825; D. L. Dr. Jerzykowski.
6. Deutsch, 2 Stunden, davon 1 St. Beurtheilung der vierwöchentlichen freien Ausarbeitungen; Revision der Privatlectüre; 1 St. Litteraturgeschichte bis auf Dpiß nach Schäfers Grundriß; D. L. Dr. Szośtafowski.
7. Philosophische Propädeutik, 2 Stunden, Logik nach Beck's Leitfaden; D. L. Dr. Szośtafowski.
8. Religionslehre, a) für die katholischen Schüler, Theorie der Offenbarung, das Evangelium Johannes; vier Extemporalia, zwei freie Ausarbeitungen: „das Leben meines Patronus“ und „die Folgen der Erbsünde“; R. L. Osmolski; — b) für die evangelischen Schüler, zusammen mit Secunda: Kirchengeschichte von der Kirchenversammlung zu Pisa i. J. 1409 bis auf das Jahr 1813; Glaubenslehre, 1. 2. und 3. Artikel, von der Schöpfung, Erlösung und Heiligung; Rector Schubert.
9. Geschichte, 2 Stunden, die neuere und neueste Zeit vom J. 1492 ab nach Beck's Lehrbuch, Wie-
3. Język francuski, 2 godz.; w 1 godz. rozebrano składnią podług Herrmanna i tłumaczenie ustnie stosowne przykłady; ćwiczone uczni w natychmiastowém tłumaczeniu z niemieckiego i przechodzono co trzy tygodnie exercitium; w 1 godzinie czytano z Idelera i Noltego III. cz. Volney, Stäel-Holstein, Humboldt, Chateaubriand, Michaud, Foy, Perón, Segur, Las Cases; N. g. Stephan.
4. Język hebrejski, 2 godziny, powtorzono kurs klasy II, wyłożono dalszy ciąg nauki o słowie i tłumaczono zadania Seffera; N. r. X. Osmolski.
5. Język polski, 2 godziny, ustne rozprawy w przedmiotach dowolnych, co 4 tygodnie wypracowanie wolne, historia literatury polskiej od r. 1522 — 1825. N. w. Dr. Jerzykowski.
6. Język niemiecki, 2 godziny, w 1 godz. rozbiął wypracowania oddawane co 4 tygodnie, przeglądał to, co uczniowie w domu czytali; w 1 godz. wyłożył historją literatury aż do Opica podług Szefera N. w. Dr. Szostakowski.
7. Filozofja, 2 godziny, logika podług Becka u N. w. Dr. Szostakowskiego.
8. Nauka religji, 2 godziny, a) dla uczni katolickich: nauka o objawieniu, ewangelja S. Jana; 4 extemporalia, 2 wypracowania wolne: „Żywot mego ś. Patrona“ i „Skutki grzechu pierworodnego“, N. r. X. Osmolski. — b) dla uczni ewangelickich połączonych z uczniami klasy IIej: historia kościelna od soboru w Pizie r. 1409. aż do r. 1813; nauka wiary, pierwszy, drugi i trzeci artykuł, o stworzeniu zbawieniu i poświęceniu; Rector Szubert.
9. Historia, 2 godziny, historia nowsza i najnowsza od r. 1492. podług Becka, powtórzenie

derholung der griechischen, römischen und brandenburgischen Geschichte; D. L. Peterek.

10. Physik, 2 Stunden, von den flüssigen und luftförmigen Körpern, Optik, nach Brettner's Leitfaden; D. L. Dr. Milewski.

11. Mathematik, 4 Stunden, davon 2 St. Arithmetik, die Lehre von den Wurzeln, von den Logarithmen, die Theorie von den Gleichungen, die Lehre von den Progressionen, die Hauptsätze der Combinationslehre und der binomische Lehrsatz; — 2 St. Geometrie, Wiederholung der ebenen Trigonometrie, die Stereometrie nach Brettner's mathematischen Lehrbüchern; D. L. Dr. Milewski.

greckiej, rzymskiej i brandenburgskiej; N. w. *Peterek.*

10. Fizyka, 2 godziny, o płynnych i powietrznych ciałach, o optyce, podług Brettnera; N. w. Dr. *Milewski.*

11. Matematyka, 4 godziny, a) 2 godz. arytmetyki, nauka o pierwiastkach, logarytmach, teoria równań, nauka o postępach, nauka kombinacji i twierdzenie binomiczne; b) 2 go. geometrii, powtórzenie trigonometrii, stereometrija, podług Brettnera dzieł matematycznych; N. w. Dr. *Milewski.*

Secunda.

Ordinarins; Oberlehrer Dr. Szostakowski.

1. Griechisch, 6 Stunden, davon 1 St. griechische Syntax, Exercitien, Extemporalien; 3 St. Xenophon Cyrop. lib. III. IV. V. c. 1 — 5; D. L. Dr. Jerzykowski; — 2 St. Homer Odys. l. V — X. S. K. Martens.

2. Latein, 8 Stunden, davon 2 St. Grammatik, die Syntax, Durchnahme der wöchentlichen Exercitien nach Heinichen's Übungen, dreiwöchentliche Extemporalien; — 4 St. Livius lib. IV. Cicero de senectute, de amicitia, Paradoxa, Orat. Cat. 1. 2.; D. L. Dr. Szostakowski; — 2 St. Virgil. Aen. II. III.; S. L. Stephan.

3. Französisch, 2 Stunden, davon 1 Stunde Grammatik, Wiederholung der regelmäßigen Formlehre, von den unregelmäßigen Zeitwörtern bis zur Syntax der Fürwörter nach Herrmann, Übersetzung der

Klassa II.

Ordynarjusz: Nauczyciel wyższy Dr. Szostakowski.

1. Język grecki, 6 godzin, z tych 1 godz. nauka o składni, exercitia i extemporalia; w 3 godz. czytano Ksenof. Cyrop. ks. III. IV. V. c. 1 — 5; N. w. Dr. Jerzykowski; — 2 godz. Hom. Odys. ks. V. X. K. Martens.

2. Język łaciński, 8 godzin, z tych 2 godziny składnia, rozbieranie exercit. co tydzień zadawanych z Heinichena, co trzy tygodnie pisanie extemporalia; — 4 godz. Liwjusza ks. IV. Cyclerona de Senectute, de Amicitia, Paradoxa, Orat. Catil. 1. 2. N.; w. Dr. Szostakowski; — 2 go. Virgil. Aen. II. III.; N. g. Stephan.

3. Język francuski, 2 godziny, z tych w 1 godz. powtarzano etymologją w głównych zarysach, wykładano grammatykę od słów nieforemnych aż do składni zaimków, podług Herrmanna, tłoma-

- zu den Regeln gehörenden Beispiele, Exercitien, Extemporalien; 1 Stunde Lectüre in Herrmanns Lesebuche, nach Dstern Charles XII. par Voltaire I. Buch; G. L. Stephan.
4. Hebräisch, 2 Stunden, Elementar- und Formenlehre bis zu den schwachen Verbalwurzeln, nebst Übersetzen nach Seffer; N. L. Osmolski.
5. Polnisch, 2 Stunden, Übungen im mündlichen Erzählen und Deklamiren, vierwöchentliche freie Ausarbeitungen, Lectüre: Flis aus Worek Judaszowy von Klonowicz und Zohijówka von Trembecki; Einleitung in die Litteraturgeschichte. D. L. Dr. Terzykowski.
6. Deutsch, 3 Stunden, Anleitung zum Disponiren und Ausarbeiten gestellter Aufgaben; Rückgabe der vierwöchentlichen Ausarbeitungen; Revision der Privatlectüre; Lesung von Musterstücken; Litteraturgeschichte: Die bedeutendsten Dichter aus dem 18. Jahrhundert, Klopstock, Lessing, Wieland, Göthe, Herder, Schiller; D. L. Szostakowski.
7. Religionslehre, 2 Stunden, a) für die katholischen Schüler: Die Lehre von der Kirche, Kirchengeschichte nach Dr. Ney; schriftliche Arbeiten wie in Prima; N. L. Osmolski; — b) für die evangelischen Schüler zusammen mit Prima.
8. Geschichte und Geographie, 3 Stunden, davon 2 Stunden Geschichte der Reiche nach Alexanders Tode, römische Geschichte, nach Beck's Lehrbuch 2. Kurs.; 1 St. die alte Geographie Asiens, Afrikas und einiger Staaten Europa's nach Volger; D. L. Peterek.
9. Physik, 2 Stunden, Einleitung in die Physik, von dem freien Falle der Körper, von der Wurfbewegung, von der Centralbewegung, von der schiefen Ebene, dem Keile, der Schraube, vom Pendel, vom Stosse und der Anfang der Hydraulik, nach Brettner's Leitfaden; D. L. Dr. Milewski.
- czono stósowne przykłady, exercitia, extemporalia; w 1 godz. tłumaczono z francuskiego zadania Herrmanna, a od Wielkanocy l. ks. Charles XII. par Voltaire; N. g. Stephan.
4. Język hebrajski, 2 godziny, etymologia aż do słabych źródłosłów wraz z tłumaczeniem odpowiednich zadań z Seffera; N. r. X. Osmolski.
5. Język polski, 2 godziny, ćwiczenia w ustnem opowiadaniu i deklamowaniu, co 4 tygodnie wypracowanie wolne; czytano i rozbierano Klonowicza Flis i Worek Judaszowy i Trembeckiego Zohijówkę; wstęp do literatury; N. w. Dr. Terzykowski.
6. Język niemiecki, 3 godziny, wykładano naukę o rozkładzie i obrabianiu podanych tematów; oceniano piśmienne wypracowania, które co 4 tygodnie były oddawane; przeglądano to, co uczniowie w domu czytali; czytano wyjątki z cenniejszych pisarzy; z historii literatury: najcenniejsi poeci wieku 18go, Klopstock, Lessing, Wieland, Göthe, Herder, Schiller; N. w. Dr. Szostakowski.
7. Nauka religji, 2 godziny, a) dla uczni katolickich: nauka o kościele i historia kościelna podług Dr. Neya „Dziejów kościoła bożego;“ wypracowania piśmienne jak w klasie I; N. r. X. Osmolski; — b) dla uczni ewangelickich, zob. kl. I.
8. Historia i Jeografia, 3 godziny, z tych 2 go. historia państw powstałych po śmierci Aleksandra, historia rzymska podług Beka; 1 godz. jeografia starożytna Azji, Afryki i niektórych państw Europy podług Volgera; N. w. Peterek.
9. Fizyka, 2 godziny, wstęp do fizyki, o spadaniu ciał, o ruchu ciał krzywodroźnym, o ruchu kołowym, o płaszczyźnie pochyłej, klinie, śrubie, o wachadłach, o uderzaniu się ciał i początek hydrauliki, podług Brettnera; N. w. Dr. Milewski.

10. Mathematik, 4 Stunden, davon 2 St. Arithmetik, von den Decimalbrüchen, Kettenbrüchen, von den vier Operationen mit Polynomen, vom Potenziren, Extrahiren und die Wurzelgrößen; — 2 St. Geometrie, von der Ausmessung der geraden Linie und der geradlinigen Figuren, die Lehre von der Kreislinie und dem Kreise, von der Ausmessung der Kreislinie und des Kreises, Anfang der Stereometrie, nach Brettners mathematischen Lehrbüchern; D. L. Dr. Milewski.

10. Matematyka, 4 godziny, z tych 2 godz. arytmetyki, o ułamkach dziesiętnych i łańcuchowych. 4 działania z wielowyzrazami, o potęgowaniu, pierwiastkowaniu i o pierwiastkach; — 2 go. geometriji, o wymiarze linii prostej i figur prostoliniijnych, nauka o linii kołowej i o kole, o wymiarze linii kołowej i koła, i początek stereometriji, podług Brettnera książek matematycznych; N. w. Dr. Milewski.

Tertia.

Ordinaris: Oberlehrer Dr. Jerzykowski.

1. Griechisch, 6 Stunden, davon 3 St. Grammatik, nach Wiederholung der regelmäßigen Formenlehre die Verba auf μ , die unregelmäßigen Verba und die Lehre von der Wortbildung und den Präpositionen, nach Enger's Elementargrammatik; im Sommersemester Formenlehre des epischen Dialekts und Hom. Odys. I. 125 — 280; Correctur der wöchentlichen Exercitien und dreiwöchentlichen Extemporalien; — 3 St. Xenoph. Anab. lib. IV. c. 5 bis zu Ende und lib. V.; D. L. Peterek.

2. Latein, 8 Stunden, davon 1 St. Wiederholung der Syntax der Casus, die Syntax des Verbums nach Putsch; 1 St. Übungen im Übersetzen nach Hottenrott; 1 St. wöchentliche Exercitien, dreiwöchentliche Extemporalien; 3 St. Caesar de b. Gall. lib. I. II.; D. L. Dr. Jerzykowski; — 2 St. Ovid Metamorph. lib. IX. v. 103 — 272., lib. I. v. 5 — 415., lib. VIII. v. 267 — 430., metrische Übungen nach Friedemann; S. R. Martens.

Klassa III.

Ordynarjusz: Nauczyciel wyższy Dr. Jerzykowski.

1. Język grecki, 6 godzin, 3 godz. po powtórzeniu etymologii foremne słowa na μ , słowa nieforemne, tworzenie wyrazów i nauka o przyimkach podług Engera grammatyki; w półroczu letniem nauka o formach dialektu epicznego i Hom. Odys. I. 115 — 280. exercitia oddawano co tydzień, extemporalia co trzy tygodnie; — 3 godz. Ksenof. Anab. ks. IV. c. 5. aż do końca i ks. V; N. w. Peterek.

2. Język łaciński, 8 godzin, z tych w 1 godz. powtórzone składnią przypadków, potem wykładano składnią słowa podług Putschia; w 1 godz. tłumaczono zadania Hottenrotta; w 1 godzinie przechodzono exercitia i extemporalia z których pierwsze oddawane co tydzień, a drugie co 3 tygodnie; w 3 godz. czytano z Cezara de b. Gall. ks. I. II.; N. w. Dr. Jerzykowski; — 2 godz. Ovid. Metamorph. ks. IV. w. 103 — 272. ks. I. w. 5 — 415. ks. VIII. w. 267 — 430; ćwiczenia metryczne podług Friedemanna; K. Martens.

3. Französisch, 2 Stunden, Formenlehre bis zu den unregelmäßigen Verben, eingeübt an den Beispielen nach Herrmanns Grammatik; Übungen im Lesen und Übersetzen aus Herrmanns „Lectures“; zweiwöchentliche Exercitien; S. L. Stephan.
4. Polnisch, 2 Stunden, Lesen und Erklären des „Pan Podstoli“ so wie einiger Satiren von Krasiński; Übungen im Deklamiren und freien Vorträgen; Beurtheilung der dreiwöchentlichen freien Arbeiten; S. L. Dr. Morowski.
5. Deutsch, 4 Stunden, davon 1 St. Übersetzen aus dem Polnischen nach Popliński's „Wypisy“; 2 St. Übungen im Erzählen zu Hause gelesener Stücke und im Deklamiren nach Bach's Lesebuche; 1 St. orthographische Übungen, Rückgabe der zweiwöchentlichen schriftlichen Arbeiten. Die polnischen Schüler lieferten im ersten Semester Exercitien, im zweiten leichtere Erzählungen, die deutschen Schüler Erzählungen, Schilderungen und leichte Abhandlungen nach gegebenen Dispositionen; S. K. Martens.
6. Religionslehre, 2 Stunden, a) für die katholischen Schüler, die Sittenlehre und Lesen einiger Kapitel aus der Philothea; 4 Extemporalien, eine freie Ausarbeitung „das Leben meines h. Patrons“, Memoriren von Ps. 136., Jeremias Klage 5; N. L. Osmolski; — b) für die evangelischen Schüler, zusammen mit Quarta: die Lehre von den h. Sacramenten nach dem symbolischen Katechismus; Erklärung des zweiten Artikels des christlichen Glaubens; die sich darauf beziehenden Bibelstellen sind memorirt worden; gelesen und erläutert wurden die Evangelien des Matthäus, Markus und Lukas und die Apostelgeschichte nach dem deutschen Texte; Rektor Schubert.
7. Geschichte und Geographie, 3 Stunden, davon 2 St. allgemeine Übersicht der Geschichte von der Zerstörung des weströmischen Reiches bis 1815, nach Beck's Lehrbuch; 1 St. Geographie von Asien, Afrika, Amerika und Australien, nach Volger's Handbuch; D. L. Peterek.
3. Język francuski, 2 godziny, etymologia aż do słów nieforemnych z zastosowaniem przykładów do tłumaczenia podług Herrmanna; ćwiczenia w czytaniu i tłumaczeniu podług Herrmanna „Lectures“ co dwa tygodnie exercitia; N. g. Stephan.
4. Język polski, 2 godziny, czytano i objaśniano Pana Podstolego jako też niektóre satyry Krasińskiego, ćwiczone się w deklamowaniu i w wolnym wykładzie; rozbierano wypracowania domowe co trzy tygodnie oddawane; N. g. Dr. Morowski.
5. Język niemiecki, 4 godzin, z tych 1 godzina tłumaczenie z wypisów Poplińskiego; 2 godziny ćwiczone się w opowiadaniu wzorów w domu czytanych i w deklamacjach z zbioru Bacha; 1 godz. ćwiczenia ortograficzne, rozbieranie wypracowań piśmiennych co 2 tygodnie oddawanych. Uczniowie polscy oddawali w pierwszym półroczu exercitia, w drugim łatwiejsze opowieści, niemiecacy opowiadania, opisy i łatwe rozprawy podług podawanego rozkładu; K. Martens.
6. Nauka religji, 2 godziny, a) dla uczni katolickich, nauka obyczajów i czytanie Filoteji; 4 extemporalia, wolne wypracowanie „Żywot mego ś. Patrona,“ uczono się na pamięć Ps. 137. Jerem. tren. 5.; N. r. X. Osmolski; — b) dla uczni ewangelickich połączonych z uczniami klasy IV. nauka o ś. sakramentach podług symbolicznego katechizmu; objaśnienie drugiego artykułu wiary chrześcijańskiej; odpowiednich miejsc z pisma świętego uczono się na pamięć; czytano i objaśniano ewangelje ś. Mateusza, Marka i Łukasza i dzieje Apostolskie według tekstu niemieckiego; Rektor Schubert.
7. Historja i Jeografja, 3 godziny, w 2 godz. ogólny rys historji od upadku państwa zachodniorzymskiego aż do r. 1815; w 2 godz. Jeografja Azji, Afryki, Ameryki i Australji podług Volgera; N. w. Peterek.

8. Naturgeschichte, 1 Stunde, Mineralogie nach eigenem Vortrage; D. L. Dr. Milewski.
9. Mathematik, 3 Stunden, davon 1 St. Arithmetik, genaue Wiederholung des Pensums von Quarta, die vier Species mit Produkten und Potenzen, Theorie der gewöhnlichen Brüche, Proportionslehre, Decimalbrüche, Kettenbrüche; — 2 St. Geometrie, von den Parallellinien und den Parallelogrammen, von der Vergleichung der Parallelogramme unter einander und mit den Dreiecken hinsichtlich des Flächeninhalts, Auflösung der darauf beruhenden Aufgaben, von der Ähnlichkeit geradliniger Figuren und von geradlinigen Figuren im Kreise, nach Brettner's mathematischen Lehrbüchern; D. L. Dr. Milewski.
8. Historia naturalna, w 1 godzinie wyłożył mineralogją N. w. Milewski,
9. Matematyka, 3 godziny, w 1 godz. dokładne powtorzenie tego, co było w klasie poprzedniej, potem cztery działania z iloczynami i potęgami, teoria ułamków prostych, o proporcjach, o ułamkach dziesiętnych i łańcuchowych; — 2 god. geometrii: nauka o linjach równoległych i równoległobokach, o porównaniu równoległoboków ze sobą i trójkątami co do powierzchni, rozwiązanie na tem opartych zadań, o podobienstwie figur i o figurach prostolinijnych w kole, podług Brettnera dzieł matematycznych; N. w. Dr. Milewski.

Quarta.

Ordinarius: Gymnasiallehrer Polster.

1. Griechisch, 5 Stunden, Formenlehre bis zu den Verben auf μ , nach Engers Elementargrammatik, praktisch eingeübt an den Beispielen aus desselben Übungsbuche; wöchentliche Exercitien, dreiwöchentliche Extemporalien; G. L. Dr. Morowski.
2. Latein, 8 Stunden, davon 3 St. Syntar der Casus nach Putsche, eingeübt an den Beispielen aus Hottenrott's Übungsbuche; — 1 St. wöchentliche Exercitien, zweiwöchentliche Extemporalien; — 4 St. Cornel. Miltiades, Themistocles, Aristides, Pausanias, Cimon, Conon, Epaminondas, Agesilaus, Hannibal; G. L. Polster.
3. Polnisch, 2 Stunden, Lesen und Erklären von Musterstücken aus Popliński's Wypisy I. Theil,

Klassa IV.

Ordynariusz: Nauczyciel gimnazjalny Polster.

1. Język grecki, w 5 godz. wyłożył naukę o odmianie wyrazów aż do słów na μ według grammatyki Dr. Engera i tłumaczył z wypisów wydanych przez tegoż, co tydzień zadawał exercitia domowe, co 3 tygodnie extemporalia N. g. Dr. Morowski.
2. Język łaciński, 8 godz., w 3 godz. przeszedł naukę o przypadkach podług grammatyki Putscha z zastosowaniem przykładów z Hottenrotta; w 1 godz. poprawiał exercitia oddawane co tydzień i extemporalia pisane co 2 tygodnie, w 4 god. tłumaczył z Korneliusza Neposa życie Miltiadesa, Temistoklesa, Arystydesa, Pauzanjasza, Cymona, Konona, Epaminondy, Agezylausza i Hannibala N. g. Polster.
3. Język polski, 2 godziny, czytano i objaśniano wzory z Wyp. Popl. I., ćwiczone w ustnem wy-

Übungen im Nacherzählen und Deklamiren; Beurteilung der dreiwöchentlichen freien Arbeiten; S. L. Dr. Morowski.

4. Deutsch, 4 Stunden, davon 2 St. die Lehre vom einfachen und zusammengesetzten Satz, Lese- und Deklamirübungen; 2 St. Übersetzen aus dem Polnischen nach Popliński, zwei wöchentliche orthographische Übungen; die polnischen Schüler lieferten zweiwöchentlich ein Exercitium, die deutschen einen Aufsatz nach vorgelesenem Muster; S. L. Polster.
5. Religionslehre, 2 Stunden, a) für die katholischen Schüler: Wiederholung des Lebens Jesu; Glaubenslehre zum Theil nach Ontrup; memorirt wurde das Symbolum des Athanasius; vierteljährlich ein Extemporale; R. L. Dsmolski; — b) für die evangelischen Schüler, zusammen mit Tertia.
6. Geschichte und Geographie, 3 Stunden, davon 2 St. allgemeine Übersicht der ältesten Geschichte, dann die griechische und römische Geschichte nach Beck's Lehrbuch; 1 St. Geographie von Europa nach Volger; D. L. Peterek.
7. Naturgeschichte, 2 Stunden, Zoologie; S. L. Roil.
8. Mathematik, 3 Stunden, davon 1 St. Arithmetik, Einleitung, von den entgegengesetzten Zahlen im Allgemeinen und von den vier Species mit Monomen; — 2 St. Geometrie, allgemeine Vorbegriffe, von den geraden Linien, von den Winkeln im Allgemeinen, von der Congruenz der Dreiecke und deren Eigenschaften, nach Brettner's mathematischen Lehrbüchern; D. L. Dr. Milewski.

słowianiu, deklamacje, co trzy tygodnie wypracowania piśmienne; N. g. Dr. Morowski.

4. Język niemiecki, 4 godziny, w 2 godz. nauka o zdaniu pojedynczem i złożonem, czytanie i deklamacje; w 2 godz. tłumaczono z pol. na niem. z Wyp. Poplińskiego, co dwa tygodnie ćwiczenia ortograficzne; uczniowie polscy oddawali co 2 tygodnie exercitium, niemieccy wypracowania według przeczytanych wzorów; N. g. Palster.
5. Nauka religji, 2 godziny, a) uczniowie katolicy powtórzywszy życie Jezusa przeszli naukę o wierze po części według Ontrupa, uczyli się na pamięć Symbolum Athanazego i co kwartał oddawali extemporale u N. r. X. Osmolskiego. b) o uczniach ewangelickich zob. pod. III.
6. Historja i Jeografja, 3 godziny, w 2 godz. historja najdawniejsza w zarysie, potem historja grecka i rzymska podług Becka; w 1 godz. jeografja Europy podług Volgera; N. w. Peterek.
7. Historja naturalna, 2 godziny, Zoologia; N. p. Roil.
8. Matematyka, 3 godziny, z tych 1 godz. arytmetyki, wstęp, o liczbach względnych w ogólności i 4 działania proste z jednowyrazami; — 2 godz. jeometriji: wstęp ogólny, o liniach prostych, o kątach w ogólności, o przystawianiu trójkątów i ich własnościach, podług Brettnera książek matematycznych; N. w. Dr. Milewski.

Quinta.

Ordinarius: Gymnasiallehrer Stephan.

1. Latein, 8 Stunden, Wiederholung und Beendigung der Formenlehre, die wichtigsten Regeln der

Klassa V.

Ordynarjusz: Nauczyciel gimnazjalny Stephan.

1. Język łaciński, 8 godzin, powtórzenie i uzupełnienie rozdziału o odmianie wyrazów, głó-

- Syntax, mündliche Übersetzungsübungen nach Popliński's Grammatik und Übungsbuche, wöchentliche Exercitien, zweiwöchentliche Extemporalien; G. L. Stephan.
2. Deutsch, 4 Stunden, Wiederholung der Formenlehre, die unregelmäßigen Zeitwörter, nach Schweminski; Übungen im Übersetzen aus dem Polnischen nach Popliński's Elementarbuhe; Übungen im Lesen, Deklamiren und Nachzählen nach Schweminski's Lesebuhe; wöchentlich abwechselnd ein Exercitium und eine orthographische Übung; G. L. Stephan.
3. Polnisch, 3 Stunden, davon 1 St. Satzlehre, das Wichtigste aus der Syntax und die Lehre von der Interpunktion; 1 St. Lesen, Erzählen und Memoriren mustergültiger Gedichte und Prosastücke; 1 St. Correctur der schriftlichen Arbeiten; orthographische Übungen; D. L. Dr. Jerzykowski.
4. Religionslehre, 2 Stunden, a) für die katholischen Schüler: 1 St. Wiederholung des alten Testaments, das Leben Jesu nach Lewandowski's Leitfaden; 1 St. Katechismus nach K. Radzki; memorirt wurde Lukas 1, 46 — 55, 68 — 79, 2, 29 — 32. Matth. 26, 26 — 29. Joh. 17.; R. L. Osmolski; — b) für die evangelischen Schüler, zusammen mit Serta: biblische Geschichte des alten und neuen Testaments nach dem Leitfaden von Preuß; Einprägung der beigefügten Liederverse und Sprüche; Erklärung des 1. und 2. Hauptstücks nach dem symbolischen Katechismus; Rector Schubert.
5. Geschichte und Geographie, 3 Stunden, davon 1 St. Geschichte der alten Völker, die mit den Juden in Berührung getreten sind, mit genauer Berücksichtigung der Geographie; R. L. Osmolski; — 2 St. Geographie der 5 Erdtheile in einer allgemeinen Übersicht; S. K. Martens.
6. Naturgeschichte, 2 Stunden, Zoologie; G. L. Roil.
2. Język niemiecki, 4 godziny, po powtórzeniu etymologii słowa nieregularne podług Szewińskiego, tłumaczono z łac. na pol. i z pol. na łac. przykłady Poplińskiego, co tydzień pisano exercit. domowe, co 2 tygodnie extemporale; N. g. Stephan.
3. Język polski, 3 godziny, w 1 godz. wyłożono naukę o zdaniu i jego gatunkach, głośniejsze rzeczy ze składni i naukę o znakach pisarskich; w 1 godz. czytano, opowiadano i uczono się na pamięć wzorów prozaicznych i poetycznych; w 1 godz. przechodzono wypracowania domowe i ćwiczenia ortograficzne naprzemian; N. w. Dr. Jerzykowski.
4. Nauka religji, 2 godziny, a) uczniowie katolicy powtórzyli w 1 godz. stary testament i życie Jezusa podług książki X. Lewandowskiego, w 2 ej przechodzili katechizm podług Kat. X. Radzkiego i uczyli się na pamięć z Łuk. 1. 46 — 55, 68 — 79; 2. 29 — 32. z Mat. 26, — 29. u X. Osmolskiego; — b) dla ewangelickich w połączeniu z uczniami klasy 6tėj; Historja starego i nowego testamentu podług książki Preussa; uczono się na pamięć dołączonych pieśni i powieści, objaśniano pierwszy i drugi rozdział główny katechizmu symbolicznego; Rector Schubert.
5. Historja i Jeografia, 3 godziny, w 1 godz. historja starożytnych narodów, mających styczność z Izraelitami; w 2 godz. jeografia pięciu części świata w zarysie; K. Martens.
6. Historja naturalna, 2 godziny, Zoologia; N. p. Roil.

7. Rechnen, 4 Stunden, die Brüche, Decimalbrüche, geometrischen Verhältnisse und Proportionen, die Regel de tri, nach Brettner's Leitfaden; G. L. Polster.

7. Rachunki, 4 godziny, o ułamkach pro tych i dziesiętnych, o jeometrycznych stosunkach i proporcjach i reguła trzech podług książki rachunkowej Brettnera; N. g. Polster.

Sexta.

Ordinarius: Gymnasiallehrer Dr. Morowski.

1. Latein, 8 Stunden, die regelmäßige Formenlehre nach Popliński's kleiner Grammatik, eingeübt an den Beispielen aus desselben Übungsbuche zum Übersetzen aus dem Lateinischen in das Polnische und aus dem Polnischen in das Lateinische; wöchentliche Exercitien und zweiwöchentliche Extemporalien; G. L. Dr. Morowski.

2. Deutsch, 5 Stunden, die regelmäßige Formenlehre und die unregelmäßigen Zeitwörter, Übungen im Lesen, Deklamiren und Nacherzählen nach Schweminski, im Übersetzen nach Popliński; wöchentliche Exercitien und orthographische Übungen; S. K. Martens.

3. Polnisch, 3 Stunden, die Formenlehre und das Wichtigste aus der Satzlehre nach Szostakowski's Grammatik; Übungen im Lesen, Deklamiren und Nacherzählen; wöchentliche Exercitien; G. L. Dr. Morowski.

4. Religionslehre, 2 Stunden, a) für die katholischen Schüler: biblische Geschichte des alten Testaments nach Lewandowski's Leitfaden, der allgemeine Theil aus A. Radzki's Katechismus; N. L. Osmolski; — b) für die evangelischen Schüler zusammen mit Quinta.

5. Geographie, 2 Stunden, allgemeine Übersicht von Europa, Asien und Afrika; S. K. Martens.

Klassa VI.

Ordynarjusz: Nauczyciel gimnazjalny Dr. Morowski.

1. Język łaciński, 8 godzin, regularna odmiana wyrazów podług gram. Mn. Poplińskiego, tłumaczono przykłady łacińskie i polskie z książki Poplińskiego, co tydzień pisano exercitia domowe, a co dwa tygodnie extemporalia; N. g. Dr. Morowski.

2. Język niemiecki, 5 godzin, regularna odmiana wyrazów i słowa nieforemne, czytano, deklamowano i opowiadano z książki Szwemińskiego, tłumaczono zadania Poplińskiego, co tydzień exercitia i ćwiczenia ortograficzne; K. Martens.

3. Język polski, 3 godziny, etymologia i najgłówniejsze rzeczy z nauki o zdaniu podług grammatyki Szostakowskiego; czytanie w połączeniu z opowiadaniem i deklamacje, N. g. Dr. Morowski.

4. Nauka religji, 2 godziny, a) uczniowie katolicy uczyli się historii biblijnej starego testamentu podług książki X. Lewandowskiego i o katechizmie w ogólności z katechizmu A. Radzkiego; N. r. X. Osmolski. — b) o uczniach ewangelickich zob. pod klassą V.

5. Jeografja, 2 godziny, Europa, Azja i Afryka w zarysie; K. Martens.

6. Naturgeschichte, 2 Stunden, Zoologie; H. L. Roil.
6. Historia naturalna, 2 godziny, Zoologia, N. p. Roil.
7. Rechnen, 4 Stunden, das Numeriren, die vier Grundoperationen mit unbenannten und benannten Zahlen und die gemeinen Brüche nach Brettner's Rechnenbuche; G. L. Polster.
7. Rachunki, 4 godz., o liczeniu, czterech głównych działaniach z nieoznaczonymi i oznaczonymi liczbami i o ułamkach prostych podług książki rachunkowej Brettnera; N. g. Polster.

Den Gesang-Unterricht ertheilte der Hülflehrer Roil in 8 Stunden, von denen 1 auf Tertia, 1 auf Quarta, je 2 auf die beiden unteren Klassen fielen, 1 zu gemeinschaftlichen Übungen für die Vorgerückteren aus allen Klassen bestimmt war.

Naukę śpiewania udzielał nauczyciel pomocniczy Roil w 8 godzinach, z których 1 przypadała dla klasy trzeciej, 1 dla klasy czwartej, po dwie dla dwóch najniższych, i 1 dla tych, co już nieco więcej zrobili postępy.

Derselbe ertheilte den Unterricht

Tenże nauczyciel udzielał

im Schönschreiben in je 2 Stunden in den beiden unteren Klassen;

po 2 godziny Kaligrafji w klassach najniższych;

im Zeichnen nach Vorlegeblättern in je 2 Stunden in den 3 unteren Klassen und in 1 gemeinschaftlichen Stunde für die Schüler der 3 oberen Klassen; endlich

Rysunków podług wzorów sztychowanych po 3 godz. w trzech klassach niższych i 1 godzinę uczniom trzech klass wyższych; tudzież

in den Turnübungen, welche in 4 Tagen der Woche zu je 2 Stunden für jede Klasse stattfanden.

Turnieje, których lekcje dawane były we 4 godz., dwa razy w tygodniu dla każdej klasy.

Der Religionslehrer bereitete in außerordentlichen Stunden diejenigen Schüler der drei unteren Klassen, welche das 10te Lebensjahr vollendet hatten, zur ersten Beichte und diejenigen, welche in das 14te Lebensjahr getreten waren, zur ersten h. Kommunion vor, welche diesmal an dem Frohnleichnamsfeste selbst stattfand. Sonst gingen die Schüler am Schlusse jedes Vierteljahres zur Beichte und Kommunion, oder nur zur Beichte, wenn sie das 13te Lebensjahr noch nicht vollendet hatten.

Nauczyciel religji w osobnych godzinach przysposobiał tych uczniów, którzy już dziesięć lat skończyli, do pierwszej spowiedzi, a którzy już zaczęli czternasty rok życia swego, do pierwszej komunji ś., która się w tym roku w sam czwartek Bożego Ciała odbyła. Zwykle chodzili uczniowie na końcu każdego kwartału do spowiedzi i do komunji ś., ci zaś, którzy jeszcze nie zaczęli czternastego roku, tylko do spowiedzi.

Themata zu freier Bearbeitung.

Wypracowania wolne.

II. Inhalt eines gelesenen Buches. Ohne Tugend giebt es kein wahres Glück. Werth der öffentlichen Gottesverehrung. Vorzüge des Landlebens. Was heißt Poesie? Die Wichtigkeit der punischen Kriege. Inhalt der Schrift Cicero's über die Freundschaft. Über die Wahl des Berufes (in Form eines Briefes.) *Melius iram relinquere, quam ab ira relinqui* (Seneca).

Nie keinemn można się podobać. — **Jakie korzyści i szkody przynoszą rzeki?** Osnowa Zofjówki. — **Wywód etymologiczny nazwisk dwónastu miesięcy.** — **Jakiemi sposobami zmienia się powierzchnia ziemi?** — **Złe Skutki lenistwa.** — **Powody i skutki trzech wojen Messenńskich.** — **O zwyczajach religijnych samej Polsce właściwych.**

I. Über die rechte Art zu lesen. Inhalt und Zusammenhang des Gedichts „die Künstler“ von Schiller. Über das Verhältnis der Kunst zur Wissenschaft. Nur der Weise ist reich. Was betrachte ich als die Aufgabe meines Lebens? Übersichtliche Schilderung des Fortschrittes des menschlichen Geistes in der Weltgeschichte. Über die Bedeutung des Ideals in den schönen Künsten. *Jam sibi poenas dedit qui peccavit.* Seneca. —

Czy chwalebny jest zwyczaj stawiania publicznych pomników mężom zasłużonym? — **Jakim okolicznościom winna była Grecja swoją oświatę?** — **Czy zgadzają się pisma Kochanowskiego z życiem jego?** — **Jakie stanowisko zajmowała Polska względem zachodu i wschodu?** — **O różnicy między starożytną i nowożytną cywilizacją.** — **Który mąż w starożytności był największy?** — **Towarzystwa uważane z dobrej i złej strony.** — **Radź jak najmniej, dogadź ile możności, więcej słuchaj niżeli mów.** — **O nazwie i różnicy Klassycyzmu i Romantyzmu.**

Brevis enarratio rerum ab Alexandro Magno gestarum. Quenam fuerint causae Persici belli? Utrum Regulus, qui Carthaginem rediit, laudandus esse videatur, an vituperandus? Argumentum Horatii carminum lib. III. c. 1. 2. 3. exponitur. De Solonis legibus. Solon et Lycurgus inter se comparati. Cn. Pompejus num recte videatur Magnus esse dictus? De causis belli Peloponnesiaci.

B. Verordnungen der Behörden.

1. Vom 19. October 1848. Mittheilung des Ministerial-Erlasses vom 1. October, wodurch dasselbe das durch den Minister-Präsidenten General von Pffel in der Sitzung der National-Versammlung am 22. September 1848. vorgetragene Programm des Staats-Ministeriums zur Beachtung übersendet.

1. Vom 7. December. Mittheilung der Bestimmung des Herrn Ministers der geistlichen Angelegenheiten, daß eine Betheiligung von Gymnasiasten an politischen Vereinen unzulässig sei; dies gelte aus dem Standpunkte der Disciplin selbst in dem Falle, wenn Eltern oder Vormünder sich etwa veranlaßt finden sollten, ihren Kindern oder Pflegebefohlenen eine desfallige Erlaubniß zu ertheilen.

3. Vom 19. December. Benachrichtigung, daß von den Gymnasien dieser Provinz der Direktor des Marien-Gymnasiums zu Posen, Regierungs- und Schulrath Dr. Brettner zum Deputirten der Gymnasien nach Berlin zur Berathung über die Reform der höheren Schulanstalten gewählt worden ist.

4. Vom 21. December. Der Director wird ermächtigt, diejenigen Schüler vom Schulbesuche ohne Weiteres auszuschließen, welche in den ersten 7 Tagen des Quartals der Mahnung ungeachtet das Schulgeld nicht entrichten.

B. ROZPORZĄDZENIA WŁADZ WYŻSZYCH.

1. Pod dniem 19. Października 1848. przesała Rada Szkólna reskrypt ministerstwa z dnia 1. Paźdz., które zwraca uwagę na program swój odczytany przez prezydenta ministerjalnego na posiedzeniu Zgromadzeniu Narodowego pod dniem 22. Sierpnia 1848.

2. Pod dniem 7. Grudnia rozporządził minister oświecenia, że uczniowie gimnazjalni nie mogą przystępować do żadnych towarzystw politycznych, chociażby nawet pozwolenie swoje udzielić mieli rodzice dzieciom albo opiekuni młodzieńcom opiece ich poruczonem.

3. Pod dniem 19. Grudnia zawiadomia Rada Szkólna, że dyrektor i radzca regencyjny i szkólny Dr. Brettner wybrany został od gimnazjów W. Ks. Poznańskiego na deputowanego do Berlina celem obradowania, jakieby zmiany w wyższych zakładach naukowych zaprowadzić wypadało.

4. Pod dniem 21. Grudnia taż władza zaleciła dyrektorowi, aby tych uczniów, którzyby przeciągu pierwszego tygodnia każdego kwartału pomimo napomnienia opłaty szkolnej nie złożyli, bezwzględnie ze szkoły oddalać.

5. Vom 4. Januar 1849. Mittheilung des Ministerial-Erlasses vom 20. December 1848. wonach bestimmt wird, daß die Überschreitungen des Gesetzes, welche sich ein Lehrer außerhalb seines Amtes in politischer Beziehung zu Schulden kommen läßt, den Gerichten verfallen und eine Rückwirkung auf die amtliche Stellung des Beschuldigten nur dann und in dem Maaße stattfinden kann, als nach den Gesetzen der richterlich festgestellte Charakter des Verbrechens und die Art oder das Maaß der vom Richter verhängten Strafe eine solche gebietet; daß hingegen gegen die Vergehen des Lehrers im Amte im Wege der Dienstdisciplin werde eingeschritten werden.

6. Vom 22. April. Mittheilung des Ministerial-Erlasses vom 14. April, wonach auch auf unserem Gymnasium in Bezug auf die Unterrichtssprache nach den Bestimmungen der Instruction vom 24. Mai 1842. zu verfahren sei, mit der Aufforderung, die nöthigen Veränderungen im Lectionsplane zu treffen.

7. Vom 21. Mai. Mittheilung des Ministerial-Erlasses vom 4. Mai, wonach die Benutzung der Schullocale zu politischen Versammlungen irgend welcher Art, also auch zu Versammlungen der Liga polska nicht gestattet sind.

8. Vom 5. August. Mittheilung des Ministerial-Erlasses vom 26. Juli, betreffend die Allerhöchste Verordnung vom 11. Juli über die Dienstvergehen der nicht richterlichen Beamten, die auch auf alle öffentlichen Lehrer volle Anwendung finde.

9. Die vorgesezte Behörde übersendet zur Kenntnissnahme den Grundriß der Geschichte und Geographie von Pütz, desselben deutsches Lesebuch, das lateinische Elementarbuch von Schwarz und Wagler und die Anleitung zur deutschen Redekunst von Kapp; zur Durchsicht und Begutachtung das französische Elementarbuch von Dr. Plöy und die lateinische Grammatik von Moississzig und macht auf die von dem akademischen Künstler und anatomischen Maler Müller zu Berlin im Preise von 8 Thlr angefertigten Modelle der menschlichen Brusthöhle aufmerksam.

5. W skutek reskryptu Wysokiego Ministerstwa z dnia 20. Grudnia 1848 stanowi Przeswiet. Rada Szkólna pod dniem 4. Stycznia 1849, że nauczyciele za przewinienia polityczne, których się poza obrębem swego urzędowania dopuścili, przed sąd zapozywani będą, że jednak pozwanie to tylko wtenczas może mieć wpływ na urzędowe stanowisko obżałowanego, gdyby charakter zbrodni sądownie według prawa skreślony albo też rodzaj lub stopień kary sądownie naznaczonej miały tego wymagać; za przestępstwa zaś w urzędzie będą na drodze dyscyplinarnej do odpowiedzialności pociągani.

6. Pod dniem 22. Kwietnia zawiadomia taż władza o reskrypcie ministerjalnym z dnia 14. Kwietnia, który stanowi, że przepisy względem języka naukowego objęte instrukcją z dnia 24. Maja 1842 r. są i dla tutajszego gimnazyum obowiązujące, zalecając zarazem poczynić w planie lekcji potrzebne zmiany.

7. Taż sama dostojna władza donosi, pod dniem 21. Maja, że według rozporządzenia ministerjalnego z dnia 4. Maja żadne polityczne towarzystwa jakiego bądź rodzaju, a więc i Liga Polska w budynkach szkólnych posiedzeń odbywać nie mogą.

8. Pod dniem 5. Sierpnia przesyła Przeswietna Rada Szkólna reskrypt ministerjalny z dnia 26. Lipca zawierający rozkaz gabinetowy wydany pod dniem 11. Czerwca, według którego przepisy dla niesądowych urzędników odnoszą się także do nauczycieli.

9. Taż władza wyższa przysłała do przeglądu Historją i Jeografją Pütza, tegoż książkę do czytania, łacińską grammatykę napis. p. Schwarza i Waglera i Kappa dziełko o wymowie niemieckiej; do przeglądu i osądzenia: francuską grammatykę Plötza i łacińską Moississziga, i zwraca uwagę na modele ludzkiej piersi, które Müller, sztukmistrz i malarz akademicki w Berlinie, dostawia w cenie po 8 tal.

II.

Chronik des Gymnasiums.

Das Schuljahr wurde am 12. October eröffnet, nachdem am 9. und 10. die Anmeldungen der neu aufzunehmenden Schüler und am 11. die Prüfungen derselben stattgefunden hatten.

Am 15. October wurde das Geburtsfest Sr. Majestät des Königs in üblicher Weise durch einen feierlichen Schulact in dem PrüfungsSaale des Gymnasiums begangen, worauf Lehrer und Schüler dem in der Pfarrkirche abgehaltenen Gottesdienste beiwohnten. Die Festrede hielt der Oberlehrer Peterek.

Mit dem Schlusse des vorigen Schuljahres trat der bisherige Religionslehrer Lewandowski aus seiner hiesigen Wirksamkeit und übernahm die in Jarocin erledigte Pfarrstelle. Die Anstalt kann es sich nicht versagen, demselben ihren wärmsten Dank für den regen und unverdrossenen Eifer auszusprechen, mit dem er die religiöse und geistige Ausbildung unserer Schüler wesentlich zu fördern bemüht war. Seine Stelle übernahm der Geistliche, Herr Osmolski, der bald nach Beginn des neuen Schuljahres hier eintraf und von dem Director vor den versammelten Lehrern und Schülern der Anstalt in seinen neuen Wirkungskreis eingeführt wurde.

Auch in diesem Jahre fand eine Unterbrechung des Unterrichts in Folge der in unserer Stadt im December

KRONIKA GIMNAZJUM.

Uplýniony rok szkolny rozpoczął się dnia 12go Października. Poprzednio dnia 9 i 10go zapisywano, a 11go odbyto popis z nowo przybywającymi uczniami.

W dniu narodzenia Jego Królewskiej Mości t. j. 15. Października odbyło się na sali gimnazjalnej, po której nauczyciele i uczniowie udali się do kościoła na nabożeństwo. Mowę miał nauczyciel wyższy Peterek.

Z końcem zeszłego roku wystąpił z grona nauczycielskiego dotychczasowy nauczyciel religji Wojciech Lewandowski i poszedł na probostwo Jarocińskie. Zakład wyraża mu niniejszem swoje najczulsze podziękia za wzorową gorliwość, z jaką chodził około religijnego wykształcenia powierzonych mu młodzieży. Na jego miejsce nastąpił X. Osmolski, który zaraz z początkiem nowego roku szkolnego tu przybył i przez dyrektora zgromadzonym na sali gimnazjalnej nauczycielom i uczniom przedstawiony i w nowy swój zawód wprowadzony został.

I w tym roku nastąpiła przerwa w naukach, gdy w skutek wybuchłej w mieście naszym cholery na

ausgebrochenen Cholera statt, indem ein so großer Theil der Schüler von ihren Angehörigen abberufen wurde, daß schon 2 Wochen vor Beginn der Weihnachtsferien die Schule geschlossen werden mußte.

Durch den Tod verlor die Anstalt am 15. November v. J. den Quintaner Martin v. Wawrowski, der am 17. unter Begleitung sämtlicher Lehrer und Schüler der Anstalt beerdigt wurde. Das Todtenamt wurde von dem Bruder des Verstorbenen, dem Benefiziaten Herrn v. Wawrowski aus Krotoschin gelesen und die Leichenrede von dem Religionslehrer Osmolski gehalten.

Am 6. September fand die Prüfung der Abiturienten unter dem Vorsthe des Regierungs- und Schulraths Herrn Dr. Brettner als Königl. Commissarius statt. Die 7 Primaner, welche sich gemeldet hatten, wurden sämtlich für reif zum Übergange auf die Universität erklärt:

1. Abraham Berliner aus Ostrowo, 4½ Jahr auf dem Gymnasium, 2 Jahre in Prima, will Jurisprudenz in Breslau studiren.

2. August Dehnel aus Gorzyz, 3 Jahre auf dem Gymnasium, 2 Jahre in Prima, will zur Landwirthschaft übergehen.

3. Boleslaus Dehnel aus Gorzyz, 3 Jahre auf dem Gymnasium, 2 Jahre in Prima, will Jurisprudenz und Cameralia in Breslau studiren.

4. Anton Mierzyński aus Ostrowo, 4½ Jahr auf dem Gymnasium, 2 Jahre in Prima, will Philosophie in Berlin studiren.

5. Erasmus v. Parczewski aus Ostrowo, 2 Jahre auf dem Gymnasium, 2 Jahre in Prima, will Theologie in Breslau studiren.

6. Johann v. Schimonowski aus Neu-Stradam, 4½ Jahre auf dem Gymnasium, 2 Jahre in Prima, will Jurisprudenz in Breslau studiren.

7. Adalbert v. Wawrowski aus Kłodzisko, 7 Jahre auf dem Gymnasium, 2 Jahre in Prima, will Philologie in Breslau studiren.

Am 5. und 7. September wohnte der Herr Regierungs- und Schulrath dem Unterrichte in allen Klassen bei.

początku Grudnia tyle młodzieży rodzice i opiekuni odebrali, iż resztę dwa tygodnie przed świętami Bożego Narodzenia trzeba było rozpuścić.

Dnia 15. Listopada r. z. umarł Marcin Wawrowski, uczeń klasy piątej, którego zwłoki dnia 17go odprowadzili do grobu nauczyciele i uczniowie. Nabożeństwo żałobne odprawił brat zmarłego X. Wawrowski, wikarjusz z Krotoszyna, a mowę powiedział X. Osmolski.

Na dniu 6. Września pod przewodnictwem Król. Radcy regencyjnego i szkolnego Dr. Brettnera odbył się popis abiturjentów. Następujący siedmiu prymanerowie, którzy zgłosili się do popisu, złożyli takowy i uzyskali świadectwo dojrzałości:

1. Abraham Berliner z Ostrowa, 4½ lat w szkołach, 2 lata w kl. I., słuchać będzie prawa w Berlinie.

2. August Dehnel z Gorzyc w pow. Odolanowskim, 3 lata w szkołach, 2 lata w kl. I., poświęci się gospodarstwu.

3. Bolesław Dehnel także z Gorzyc, 3 lata w szkołach, 2 lata w kl. I.; słuchać będzie w Wrocławiu prawa i kameraljów.

4. Anton Mierzyński z Ostrowa, 4½ w szkołach, 2 lata w kl. I., będzie słuchał filozofji w Berlinie.

5. Erazm Parczewski z Ostrowa, 2 lata w szkołach, 2 lata w kl. I., będzie słuchał teologii w Wrocławiu.

6. Jan Szymoński z Nowego Stradamu w Śląsku, 4½ lata w szkołach, 2 lata w kl. I., słuchać będzie prawa w Wrocławiu.

7. Wojciech Wawrowski z Kłodziska, 4 lata w szkołach, 2 lata w kl. I., słuchać będzie filologii w Wrocławiu.

Dnia 5 i 7go Września Król. Radca regen. i szkół przysłuchiwał się lekcjom we wszystkich klasach.

III.

Statistik des Gymnasiums. STATYSTYKA SZKOŁ.

A. Frequenz.

Am Schlusse des vorigen Schuljahres besuchten die Anstalt 182 Schüler. Dazu traten im Laufe dieses Schuljahres 58, schieden aus 46, so daß am Schlusse dieses Schuljahres 194 Schüler verblieben und zwar in

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Summa.
12	14	31	53	42	42	194

darunter 139 katholische, 39 evangelische und 16 jüdische Schüler.

A. LICZBA UCZNI.

W końcu przeszłego roku szkolnego uczęszczało do gimnazjum naszego 182 uczniów. Przybyło w ciągu roku 58, odeszło 46, pozostało więc na rok szkolny niniejszy 194, to jest:

między tymi było katolików 139, ewangelików 39, Mojżeszowego wyznania 16.

B. Lehrapparat.

Auch in diesem Jahre haben die Büchersammlungen und die anderen Lehrapparate theils aus dem etatsmäßig ausgeworfenen Quantum, theils aus dem Allerhöchsten Orts zur Anlegung einer Bibliothek und Beschaffung des nöthigsten Lehrapparats überwiesenen Fond von 3000 Thalern ansehnlich vermehrt werden können. An Geschenken sind eingegangen für die Bibliothek: von der Hohen Behörde das 5. Heft des II. Bandes von Firmenich's Germanien's Völkerstimmen; von dem Herausgeber, dem Herrn Professor Ad. Schmidt das 1—6. Heft des IX. Bandes der allgemeinen Zeitschrift für Geschichte.

B. STAN ŚRODKÓW NAUKOWYCH.

W roku upłynionym pomnożono znacznie zbiory książek i inne środki naukowe częścią z funduszów etatem rocznie na ten cel przeznaczonych, częścią z funduszu od Najjaśniejszego Pana w ilości 3000 tal przekazanego na założenia biblioteki i najpotrzebniejszych aparatów naukowych. W podarunku otrzymała biblioteka: od Władzy wysokiej „Firmenich, Germanien's Völkerstimmen“ II. 5.; od wydawcy, pana profesora A. Schmidt: „Allgemeine Zeitschrift für Geschichte“ Tom. IX. 1 — 6.

Statistische Übersicht.

Wykaz statystyczny.

Lehrer.	Stundenzahl eines jeden Lehrers.						Summa.	Zusammensetzung in jeder Klasse.						Summa.
	Hosi godzin kazanego nauczyciela.							Izobn godzin w kazdej klasie.						
Nauczyciele.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	Summa.	
	1. Director <i>Dr. Enger</i>	10	—	—	—	—	—	6	6	6	5	—	—	23
2. Oberlehrer <i>Peterek</i>	2	3	9	3	—	—	8	8	8	8	8	—	48	
3. Oberlehrer <i>Dr. Soslakowski</i>	8	9	—	—	—	—	2	2	2	—	—	—	6	
4. Oberlehrer <i>Dr. Jerzykowski</i>	2	6	6	—	3	—	2	2	—	—	—	—	4	
5. Oberlehrer <i>Dr. Milewski</i>	6	6	4	3	—	—	2	2	2	2	3	3	14	
6. Religionslehrer <i>Osmowski</i>	4	4	2	2	3	2	2	3	4	4	5	5	23	
7. Gymnasiallehrer <i>Polster</i>	—	—	—	12	4	4	2	2	2	2	2	2	12	
8. Gymnasiallehrer <i>Dr. Morowski</i>	—	—	2	7	—	11	4	4	3	3	4	4	22	
9. Gymnasiallehrer <i>Stephan</i>	2	4	2	—	13	—	2	2	1	2	2	2	11	
10. Hilfslehrer <i>Roit</i>	—	—	—	—	—	—	2	3	3	3	3	2	16	
11. Rector <i>Schubert</i>	2	2	1	5	8	8	1	1	1	1	1	2	6	
12. Schulamts-Randicat <i>Marlens</i>	—	2	6	—	2	7	1	1	2	2	1	2	11	
Summa							36	36	34	33	34	33	205	

Pligemeiner Lehrplan.

Unterrichts-gegenstände.
Przedmioty nauk.

Griechisch . . . Język grecki . . .
 Latein . . . = łaciński . . .
 Französisch . . . = francuski . . .
 Hebräisch . . . = hebrajski . . .
 Polnisch . . . = polski . . .
 Deutsch . . . = niemiecki . . .
 Religionslehre Religja
 Mathematik . Matematyka . . .
 Naturkunde . Historia naturalna
 Geschichte und Historia i Geografia
 Geographie .
 Philologische Filozofja
 Propädeutik
 Singsen
 Zeichnen
 Schön schreiben Kaligrafja

IV.

Ordnung der Prüfung.

PORZĄDEK POPISU.

Freitag den 28. September.

W Piątek dnia 28. Września.

Zeit.	Gegenstand.	Lehrer.	Klasse.
8 — 8 1/4	Religionslehre .	R. L. Osmolski . . .	II. u. I.
8 1/4 — 8 3/4	Latein (Horatius) der Director		I.
8 3/4 — 9 1/4	Griechisch (Xenophon)	D. L. Dr. Jerzykowski . .	II.
9 1/4 — 9 1/2	Religionslehre .	Rector Schubert . . .	II. u. I.
9 1/2 — 9 3/4	Griechisch	G. L. Dr. Morowski . . .	IV.
9 3/4 — 10	Französisch	G. L. Stephan	III.
10 — 10 1/4	Mathematik	D. L. Dr. Milewski . . .	IV.
10 1/4 — 10 3/4	Latein (Ovid)	S. K. Martens	III.
10 3/4 — 11	Religionslehre .	R. L. Osmolski . . .	VI. u. V.
11 — 11 1/4	Rechnen	G. L. Polster	V.
11 1/4 — 11 1/2	Latein	G. L. Dr. Morowski . . .	VI.
11 1/2 — 11 3/4	Geographie	S. K. Martens	V.
11 3/4 — 12	Latein	G. L. Stephan	V.
12 — 12 1/4	Religionslehre .	Rector Schubert . . .	VI. u. V.
12 1/4 — 12 1/2	Naturbeschreibung S. L. Roil		VI. u. V.

Hierauf Vorträge der Sextaner und Quintaner.

Nachmittags.

2 — 2 1/2	Latein	G. L. Polster	IV.
2 1/2 — 2 3/4	Griechisch	D. L. Peterek	III.
2 3/4 — 3	Deutsche Literaturgeschichte	D. L. Dr. Szostakowski . .	I.
3 — 3 1/4	Französisch	G. L. Stephan	II.
3 1/4 — 3 1/2	Polnische Literaturgeschichte	D. L. Dr. Jerzykowski . .	I.
3 1/2 — 3 3/4	Geschichte	D. L. Peterek	II.
3 3/4 — 4 1/4	Physik	D. L. Dr. Milewski	II.

Hierauf Vorträge der Quartaner und Tertianer.

Czas.	Przedmiot.	Nauczyciel.	Klasa.
8 — 8 1/4	Religja	N. r. X. Osmolski . . .	II. i I.
8 1/4 — 8 3/4	Łacina (Horacjusz) Dyrektor		I.
8 3/4 — 9 1/4	Język grecki (Ksenofon)	N. w. Dr. Jerzykowski . .	II.
9 1/4 — 9 1/2	Religja	Rector Schubert . . .	II i I.
9 1/2 — 9 3/4	Język grecki	N. g. Dr. Morowski . . .	IV.
9 3/4 — 10	Język francuzki	N. g. Stephan	III.
10 — 10 1/4	Matematyka	N. w. Dr. Milewski . . .	IV.
10 1/4 — 10 3/4	Łacina (Owid.)	K. Martens	III.
10 3/4 — 11	Religja	N. r. X. Osmolski . . .	VI. i V.
11 — 11 1/4	Rachunki	N. g. Polster	V.
11 1/4 — 11 1/2	Łacina	N. g. Dr. Morowski . . .	VI.
11 1/2 — 11 3/4	Jeografia	K. Martens	V.
11 3/4 — 12	Łacina	N. g. Stephan	V.
12 — 12 1/4	Religja	Rector Schubert . . .	VI i V.
12 1/4 — 12 1/2	Historja naturalna	N. p. Roil	VI. i V.

Potem deklamacje uczniów klasy VItej i Vtej.

Po południu.

2 — 2 1/2	Łacina	N. g. Polster	IV.
2 1/2 — 2 3/4	Język grecki	N. w. Peterek	III.
2 3/4 — 3	Literatura niemiecka	N. w. Dr. Szostakowski . .	I.
3 — 3 1/4	Język francuzki	N. g. Stephan	II.
3 1/4 — 3 1/2	Literatura polska	N. w. Dr. Jerzykowski . .	I.
3 1/2 — 3 3/4	Historja	N. w. Peterek	II.
3 3/4 — 4 1/4	Fizyka	N. w. Dr. Milewski	II.

Potem deklamacje uczniów klasy IVtej i IIItej.

Sonnabend den 29. September.
Schlussfeierlichkeit.

um 9 Uhr Vormittags.

1. Religiöser Gesang.
2. Vorträge von Schülern.
3. Chor der Hirten aus den Siebenschläfern von Löwe.
4. Vorträge:

des Abiturienten Mierzyński:

De pietate in gratia iis habenda, quibus institutus fueris scholis.

des Abiturienten Boleslaus Dehnel:

Über den Beruf des Gelehrten.

des Abiturienten Wawrowski:

O okolicznościach, które przygotowały wiek złoty dla literatury polskiej.

der im Namen der Abiturienten von der Anstalt Abschied nimmt.

Darauf nimmt der Primaner Janczakowski von den Abiturienten Abschied.

5. Chor aus der Glocke von Romberg.

6. Entlassung der Abiturienten und Verlesung der Befehlungen durch den Director.

W Sobotę dnia 29. Września.
ZAKOŃCZENIE.

O godzinie 9tej zrana.

1. Śpiew religijny.
2. Deklamacje uczniów.
3. Chór pasterzy z „Siedmiu braci śpiących“ przez Löwe.
4. Mowy:

Abiturjenta Mierzyńskiego:

Abiturjenta B. Dehnela:

Abiturjenta Wawrowskiego:

który pożegna szkołę w imieniu abiturjentów.

Następnie uczeń klasy I. Janczakowski pożegna abiturjentów.

5. Chór z „dzwonu“ przez Romberga.

6. Nakoniec dyrektor pożegna abiturjentów i przeczyta promocje.

Am 9. October finden die Anmeldungen der neu aufzunehmenden Schüler bei dem Director und am 10. die Prüfungen derselben statt.

Die neu aufzunehmenden Schüler haben ein Tauf- und Impf-Attest, so wie ein Zeugniß über den zuletzt genossenen Unterricht beizubringen.

Am 11. beginnt der Unterricht. —

Am 15. um 9 Uhr Vormittags findet die Schulfeier des Geburtsfestes Sr. Majestät des Königs statt, zu welcher alle Gönner und Freunde der Anstalt ergebens einladet

Dnia 9tego Października będą nowo przybywający uczniowie u Dyrektora zapisywani, a dnia 10. eksaminowani.

Uczniowie nowo przybywający winni się złożyć przy zgłaszaniu się metrykę, świadectwo szczepionej ospy i świadectwo naukowego usposobienia.

Dnia 11. rozpoczną się lekcje. —

Dnia 15. o godzinie 9 przed południem będzie instytut uroczyste obchodził urodziny Jego Królewskiej Mości. Na ten cel dobroczyńców i przyjaciół zakładu zaprasza najuprzejmiej

Dr. Robert Enger.

Director.

Sonnabend den 29
Schlussfeier

um 9 Uhr Vorm

1. Religiöser Gesang.
2. Vorträge von Schülern.
3. Chor der Hirten aus d Löwe.
4. Vorträge:

des Abiturienten Mier
De pieta
des Abiturienten Bo

des Abiturienten Wa
O okolicoznośc

der im Namen der Abiturienten v
nimmt.

Darauf nimmt der Primane
Abiturienten Abschied.

5. Chor aus der Glocke v
6. Entlassung der Abiturie
Bersefungen durch den Director.

Am 9. October finden die Anm
zunehmenden Schüler bei dem D
Prüfungen derselben statt.

Die neu aufzunehmenden S
und Impf=Attest, so wie ein B
genossenen Unterricht beizubringen

Am 11. beginnt der Unterric

Am 15. um 9 Uhr Vormit
feier des Geburtsfestes Sr. Maje
zu welcher alle Gönner und Freu
benst einladet

plę dnia 29. Września.

KOŃCZENIE.

O godzinie 9tej zrana.

religijny.

macje uczniów.

pasterzy z „Siedmiu braci spja
“ przez Löwe.

urjenta Mierzyńskiego:

tus fueris scholis.

urjenta B. Dehnela:

urjenta Wawrowskiego:

a literatury polskiej.

szkołę w imieniu abiturjentów.

uczeń klasy I. Jańczakowski pożegna

„dzwonu“ przez Romberga.

ec dyrektor pożegna abiturjentów
omocje.

żdziernika będą nowo przybywający
rektora zapisywani, a dnia 10. eksa

nowo przybywający winni sa złożyć
się metrykę, świadectwo szczepioncj
wo naukowego usposobienia.

zпочzną się lekcje. —

godzinie 9 przed południem będzie
cie obchodził urodziny Jego Króle-
a ten cel dobroczyńców i przyjaciół
a najuprzejmiej

A

1

2

3

4

5

6

M

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

R

G

B

W

G

K

C

Y

M

TIFFEN® Gray Scale

© The Tiffen Company, 2007